

מאמץ חיזבאללה לשיקום מעמדו הפנימי - הקלף הישראלי

אורנה מזרחי ויורם שוייצר | 6 במארס, 2022 | גיליון 1565

לאחרונה ניכר כי גוברת השפעת הקשיים מבית, בהם נתון חזבאללה, על התנהלותו מול ישראל. בצד ריסון הפעילות הצבאית לאורך הגבול כדי להימנע מחיכוך צבאי עם ישראל, הארגון מנהל מערכה תודעתית נמרצת שתכליתה לשמר את משוואת ההרתעה מולה ולשפר את דימויו בקרב הציבור הלבנוני כ"מגן לבנון". זאת נוכח התגברות הביקורת הפנימית על חלקו בקריסתה הכלכלית והפוליטית של לבנון ובמיוחד לקראת הבחירות האמורות להיערך במדינה ב-15 במאי. האירוע האחרון במערכה התודעתית כלל פעולה קינטית באמצעות שיגור רחפן/טיסן, שעל אף שאין בו כדי לגרום נזק משמעותי, הוא נועד לשרת את טענותיו, חסרות התוקף, בדבר הישג מול ישראל וקיומה של משוואת הרתעה חדשה במרחב האווירי.

טיסתו של טיסן ששיגר חזבאללה ב-18 פברואר במרחב האווירי הישראלי במשך כ-40 דקות והצלחתו לשוב לתחום לבנון הייתה פעולת תודעה קינטית מובהקת. האירוע זכה לחשיפה רחבה ביותר באופן מכונן בכלי התקשורת של חזבאללה והוצג כהצלחה גדולה ביותר, המבטאת לכאורה את סופה של העליונות האווירית של ישראל במרחב הלבנוני ומייצרת בראייתו רכיב נוסף במשוואת ההרתעה בינו לבין ישראל. אך התמונה שניסה חזבאללה להציג רחוקה מלשקף את המציאות. אמנם צה"ל נדרש לשפר את יכולותיו גם מול אתגר מסוג זה, אך בעינה עומדת עליונותו הברורה של חיל האוויר הישראלי הפועל במרחב האווירי הלבנוני. בתגובה לשיגור הטיסן לשטחה המחישה ישראל פער זה ושגרה עוד באותו היום מסר הרתעתי לנשראללה באמצעות מטס ישראלי בגובה נמוך מעל רובע הד'אחיה בבירות.

אירוע הטיסן השתלב בדברי הרהב המזלזלים והמאיימים של נסראללה כלפי ישראל בנאומיו האחרונים (ב-8 וב-16 בפברואר), שבהם טען כי לארגון אמל"ח מתקדם המסוגל להביס את ישראל, בדומה לניצחונותיו בעבר בעקבות נסיגת ישראל לרצועת הביטחון (1985), הנסיגה המוחלטת מלבנון (2000) ומלחמת לבנון השנייה (2006), ולהסב לה נזק רב. נסראללה הדגיש בדבריו את ההיקפים הגדולים, לטענתו, של הטילים המדויקים שברשות הארגון ואת השיפור ביכולות ההגנה האווירית שלו, ובמיוחד כלי הטייס הבלתי מאוישים (כטב"מ) שבהם הצטייד בעקבות תקיפת הרחפנים של צה"ל ברובע הד'אחיה בבירות באוגוסט 2019. לדבריו, ישראל מאוימת מיכולותיו חסרות התקדים של הארגון ולכן נרתעת מכל פעולה נגד לבנון, וכהוכחה לכך טען כי חלה ירידה בהיקף הכטב"מים הישראליים הפועלים בלבנון. ברוח נאום

"קורי העכביש" שלו מהעבר, הצהיר נסראללה כי הישות הציונית הינה זיוף, שהיא איבדה את נכונותה להילחם וקיומה הוא זמני בלבד, ואיים כי אם היא תשלח חיילים לפגוע בטיילים המדויקים שברשותו צפוי להם "אסון השייטת מספר 2". בנוסף הדגיש שוב את חשיבות חיזבאללה להגנה על לבנון, וניסה לייצר דה-מורליזציה בצד הישראלי, תוך שימוש בפרסומים מהתקשורת הישראלית, כשהוא מלגלג על התפוררותה מבפנים של החברה הישראלית וקשייה הכלכליים.

נכון הוא שהתעצמותו הצבאית של חזבאללה נמשכת, אך נראה, כי האצת המאמץ התודעתי בהקשר זה נובעת דווקא ממצוקת הארגון, בעיקר נוכח הביקורת הגוברת עליו במערכת הפנימית, ככל שהולכות ומתקרבות הבחירות לפרלמנט, המתוכננות כרגע ל-15 במאי. משתלבים במאמץ זה, בנוסף למהלך הראווה באמצעות הטיסן, גם פרסומים של הארגון ופעילותו במדיה החברתית, כולל סרטונים המציגים את יכולותיו המיוחדות (לאחרונה הופץ למשל סרטון על יחידת "האלפיניסטים" של הארגון). מטרתו של מאמץ זה הינה כפולה: להרתיע את ישראל ממהלכים צבאיים נגדו בזמן שלבנון והארגון נמצאים בשיא חולשתם והמערכת הבינלאומית עסוקה במלחמה באוקראינה, ובמקביל לשקם את דימויו ומעמדו מול הציבור הלבנוני, ככוח היחיד היכול לשמש כ"מגן לבנון" מול ישראל, ארצות הברית ושותפותיה החדשות של ישראל בעקבות "הסכמי אברהם".

הביקורת הפנימית בלבנון נגד חיזבאללה מתייחסת לחלקו של הארגון בקריסתה הכלכלית של המדינה, בין היתר משום שהשתלבותו בממשלה מונעת קבלת סיוע חיצוני מהמערב; להתנהלותו, יחד עם שותפיו הפוליטיים, שגרמה לשיתוקה של המערכת הפוליטית הלבנונית; לאחריותו לאסון הפיצוץ בנמל ביירות באוגוסט 2020 ומאמציו לשבש את ניסיונות חקירת האירוע - בניגוד לדרישות הציבור הרחב להעמיד לדין את האשמים ולהעניק פיצויים לנפגעים; למהלכיו מול ישראל, העלולים לגרור את לבנון לעימותים צבאיים מיותרים; לקשריו עם איראן ותורמתו להרחבת השפעתה בלבנון; ולמעורבותו בעימותים מחוץ ללבנון בשירות האינטרסים האיראנים.

בארגון קיים חשש, כי הביקורת תתורגם לפגיעה במעמדו הפוליטי, שתומחש בתוצאות הבחירות, ולקראתן הוא חרט על דגלו את הסיסמא "נישאר, נגן ונבנה" (קרי, אנחנו כאן כדי להישאר, מגינים על לבנון וגם פועלים לשיקומה ובנייתה). בה בעת ניכר כי הארגון מעוניין בדחיית מועד הבחירות וסביר כי יפעל לדחייתן בכל דרך אפשרית, כל עוד לא יתפס כאשם בכך, ואם הבחירות יערכו כמתוכנן צפוי שינסה להשפיע על תוצאותיהן. זאת למרות ההכחות הפומביות מצד גורמי חזבאללה, הטוענים כי הארגון מעוניין בקיומן בזמן ומאשימים את מתנגדיו בניסיונות לבטלן.

במקביל למערכה התודעתית נגד ישראל, ניכר כי סבך האילוצים הפנימיים שבהם נתון חיזבאללה גוזר על הארגון ריסון מולה בתחום הצבאי. בשנה האחרונה נמנע הארגון מליזום פעילות, העלולה להביאו לכדי עימות עם צה"ל. כך, במהלך מבצע "שומר החומות" (מאי

2021), חיזבאללה נמנע מכל מעורבות ישירה בירי הרקטות הספוראדי לשטח ישראל שבוצע על ידי פלגים פלסטינים. כמו כן, חיזבאללה מתקשה לשמר הלכה למעשה את משוואת ההרתעה בינו לבין ישראל, אשר נסראללה נוהג להאדיר בנאומיו:

- משוואת ההרתעה הראשונה עליה מדבר נסראללה נוגעת להימנעותה מזה שנים של ישראל – התוקפת באופן נרחב בסוריה במסגרת פעילות המב"מ (המערכה בין המלחמות) - מלתקוף ישירות בלבנון. זאת בשל חשש מהידרדרות לעימות אלים מול חזבאללה, שהבטיח כי יגיב על כל מהלך כזה באירוע אלים לאורך הגבול. תגובתו המרוסנת ביותר של הארגון בעקבות תקיפת מטוסי צה"ל בלבנון באוגוסט 2021 בעקבות ירי שיוחס שוב לגורמים פלסטינים, חשפה את הקושי לשמר משוואה זו.

- חזבאללה נכשל בניסיונותיו בשנים האחרונות לבסס משוואה חדשה, שעל אודותיה התרברב נסראללה בנאומיו ואשר במסגרתה יפגע חייל ישראל בעקבות כל פגיעה בפעיל חזבאללה בהתקפות הישראליות בסוריה. עד כה הארגון נמנע מלשוב ולפעול ולא נקם את מותם של שניים מפעיליו: האחד בעקבות התקפה אווירית שיוחסה לצה"ל (יולי 2019) והשני נהרג במהלך ההפגנות שיזם הארגון לאורך הגדר בגבול הלבנוני במהלך "שומר החומות".

- לאחרונה נסראללה מנסה לייצר לכאורה משוואת הרתעה חדשה מול ישראל במרחב האווירי על ידי שיגור רחפנים/טיסנים, שאין בהם כדי לגרום נזק של ממש, בצד התרברבות לגבי הכטב"מים ומערכות ההגנה האווירית שבידי חיזבאללה. מאמצים אלה נדונו לכישלון נוכח עליונותו של חיל האוויר הישראלי במרחב הישראלי כמו גם בזה הלבנוני ויכולתו להשתמש בה בעת הצורך.

עם זאת, אין להתעלם מהאתגר החדש שמייצרים לישראל הכטב"מים שבידי חזבאללה. אך את האתגר האמיתי אין מהווים הטיסנים/רחפנים הקטנים, דוגמת זה שחדר לאחרונה לישראל, אלא הכטב"מים התוקפים. חזבאללה מנסה לשגר רחפנים קטנים כבר קרוב ל-20 שנה וביתר אינטנסיביות בשנים האחרונות. קשה לירותם בשל חתימתם הנמוכה, אך גם יכולתם לגרום נזק פיזי משמעותי מצומצמת ביותר (על פי הודעת דובר צה"ל, הטיסן אותר ועקבו אחרי מעופו, אך לא הצליחו לירותו טרם שובו ללבנון) ושיגורם נועד בעיקר לאיסוף מודיעין והפגנת יכולות. מנגד, על ישראל להיערך מול האיום החמור יותר של הכטב"מים התוקפים, הנמצאים בידי חזבאללה ובידי שאר גורמי "הציר השיעי", בסוריה בעיראק ובתימן, וכן ברצועת עזה, שאיראן מסייעת בצידם ובאימון בהפעלתם, דוגמת אלה בהם השתמשו החות"ים בתקיפת מתקני הנפט של ארמקו בערב הסעודית בספטמבר 2019.

הפגנת הביטחון העצמי המופרז במישור הפומבי, כפי שניכר ביתר שאת בנאומיו האחרונים של נסראללה, תוך הדגשת כישלון הסיכול הישראלי למנוע אספקת נשק איכותי מאיראן, וכן השתבחותו ביכולת היצור העצמית של אמצעי לחימה מדויקים על ידי חיזבאללה, לצד הערכת החסר של יכולות ישראל ונחישותה לפגוע במערך הלחימה המדויק שלו - בין שהם אותנטיים

ובין שנועדו לצרכי הרתעה - עלולים לגבות מחזבאללה וגם מלבנון מחיר כבד. זאת, אם ישראל תגיע למסקנה כי יכולות הארגון וכוונותיו מהווים איום אסטרטגי מהותי על ביטחונה, ותבחר לפעול בנחרצות להסירו ע"י פגיעה אנושה בארגון ובתשתיותיו, תוך נטילת הסיכון של המחיר הצפוי הן לעורף הישראלי והן לאזרחים בלבנון, המהווים עבור חזבאללה "מגן אנושי". במקרה זה, נסראללה יאלץ להתמודד עם תוצאות קשות, הפוכות ממה שהתכוון אליהן.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט